

Oponentský posudek disertační práce

Program: Výtvarná umění

Obor: Umění ve veřejném prostoru a umělecký provoz

Fakulta výtvarných umění VUT v Brně

Doktorand: **MgA. Denisa Belzová**

Název práce: **Modlitba za něco, co odchází**

Vedoucí: doc. Václav Stratil, prom. ped.

Oponent: doc. Mgr. Vladimír Havlík

Vím, že bych neměl začínat poznámkou, týkající se formální úpravy předloženého textu, ale nějak si nemohu pomoci. První věcí, na kterou jsem totiž po otevření disertační práce Denisy Belzové narazil, bylo, kromě volby nezvykle malé velikosti písma, zvláštní zacházení s typografií. Věty často odskočí uprostřed řádku na řádek nový a zanechají ve volném prostoru „viset“ předložku. Těžko uvěřit, že by to byla chyba zarovnávání textu, spíš to vypadá na autorčin záměr, který by mohl evokovat poetický charakter jejího psaní. Tento předpoklad je nakonec podpořen i začleněním autorčiných básní na úvod většiny kapitol. Poetická rovina textu se projevuje v dynamice přechodů od subjektivních, pocitových reflexí k objektivnějším, informačním pasážím. Není snadné se na tuto tekutou (těkající) rovinu psaní vyladit. Myšlenky, které provokují čtenáře k otevřenému vnímání nejrozličnějších rovin, vztahujících se k tématu se občas rozeběhnou do oblastí příliš vzdálených.

Nyní se vrátím k fakultnímu schématu oponentského posudku:

- a) Aktuálnost tématu je daná jeho zaměřením na industriální a periferní motivy v díle současných mladých malířů. Toto téma nebylo dosud zpracované a tvoří tu soudržnější a formálně i obsahově přesvědčivěji uchopenou část disertační práce. V medailonech jednotlivých autorů dokázala Belzová výstižně charakterizovat jejich tvorbu a pro svůj výzkumný záměr vytvořila přesnou strukturu rozhovorů, jež s jednotlivými autory vedla.
- b) Cílem práce byla, dle autorčiných slov, interpretace periferní a industriální krajiny v malbě a fotografii. Co se týká zmapování tohoto fenoménu v současné „mladé malbě“, byl cíl naplněn. Odkazy k fotografii lze vnímat jako doplňkové a svým způsobem nadbytečné.
- c) Jak už bylo řečeno výše, styl disertační práce Denisy Belzové je velmi osobní. Základní téma často rozšiřuje o širší kontexty, podpořené většinou myšlenkami českých filosofů a spisovatelů (Petříček, Hodrová, Cílek a další). Na druhé straně „ilustruje“ jednotlivé kapitoly jmény umělců, jejichž dílo se podle ní k tématu vztahuje. Struktura těchto konkrétních příkladů je nelineární. Malíř následuje fotografa, český umělec se střídá se zahraničním, starší se současným. V úvodní kapitole *Brief industrial history* tak můžeme číst větu: „*Pissarro snoubí pohled na vedutu města s průmyslovými stavbami a zatažené nebe, které symbolizuje potměnění světa a fotografují ho například Becherovi, Jasanský s Polákem nebo Ivan Lutterer*“. Nemám nic proti mozaikovitému způsobu psaní a ostrým střihům, pakliže si mezeru (významový skok) mezi slovy a řádky dokážu nějak logicky zdůvodnit. To se mi bohužel v tomto případě nedaří. Podobně nelogicky vnímám zařazení tří vět o sochařství. Právě proto, že jde o stručnou historii industriálních motivů v umění, především v malbě, očekával bych přesnost a vyváženost zařazených informací. Také s výstižností anglického názvu kapitoly by se dalo polemizovat. Následuje blok *Deset zastavení městského poutníka*, v němž se autorka snaží postihnout různorodé aspekty, vztahující se ke zvolenému tématu. Struktura kapitol je obdobná. Po krátkém poetickém textu (většinou je to autorčina báseň) následuje filosofické rozjímání, doplněné odkazem na dílo, ve kterém autorka popisovaný fenomén nachází a kapitola končí shrnutím uvedených příkladů. To je někdy tak rozsáhlé, že navozuje pocit opakování, již řečeného. Vedle kapitol, které se k tématu váží přímočaře (*Estetika rozkladu, Periferie,*

Duch industriálních katedrál) jsou tu kapitoly, které se vztahují k tématu volněji (*Procházka a sentiment, Paměť místa, Lonely*). Autorkou přiznané kódování textu („*napříč kapitolami se odkazují k dílu Edwarda Hoppera a k filmu Stalker*“) příliš zužuje interpretaci analyzovaných fenoménů.

Přestože by záběr traktovaných motivů vydal na několik disertačních prací a čtení takto široce pojatého textu není snadné, asociativní imaginace a schopnost verbálního vyjádření Denisy Belzové čtenářovu pozornost většinou udrží. Přistoupíme-li na vnitřní krajinu (inscape) autorčiny představivosti a necháme se nést jejím systémem obrazové paměti, zažijeme vskutku vzrušující pouť. V opačném případě, tj. při striktně racionálním přístupu k textu bychom mohli považovat příklady k jednotlivým kapitolám za příliš rozvolněné či namátkové. Např. ilustrování motivu paměti místa fotografickým cyklem *Východní Blok* od Barbory Mrázkové a Filipa Lába, následně malířským dílem Igora Grimmicha, poté konceptuálními projekty Jana Pfeiffra a opět dílem několika mladým malířů je tak trochu jízdou na horské dráze. Podobně rozvolněné výběry autorů volí doktorandka i pro další textové bloky. V kapitole *Lonely* pro ni „*pocit odcizení zobrazuje*“ Crewdson, Bolf, Hopper, Lorenz, Salajka a Pitín. Nejtvrdší odskok, jinými slovy opravdu těžko přijatelný střih jsem pocítil v kapitole *Krajina transformovaná*, když po cyklu *Smutná krajina* od Josefa Sudka následuje odkaz na tvorbu Jakuba Švédy.

Druhá část disertační práce *Česká současná malba průmyslové krajiny* se mi jeví jako promyšleně a důsledně zpracovaný záměr. Název by se měl zřejmě zpřesnit přidáním informace, že jde o výběr mladé generace malířů. Mohli bychom sice namítnout, že některý autor se zvolenému tématu věnuje jen okrajově nebo že ve výběru ještě někdo chybí. Nicméně jde o první studii na dané téma, která si co do šířky a důslednosti zpracování zaslouží respekt.

- d) Význam pro praxi nebo rozvoj oboru vidím v pojednání tématu, které dosud nebylo zpracováno. V nashromáždění velkého množství podnětných impulsů, vyplývajících jak z vlastních úvah, tak z myšlenek zachycených v rozhovorech s mladými malíři.
- e) Formální úprava a jazyková úroveň – zmíněno výše.
- f) V úvodu disertační práce se Denisa Belzová vyjadřuje ke způsobu, jakým zkoumala zvolená témata. Mluví o metodě hlubinných sond kombinované s množstvím průzkumných vrtů po celé ploše zvolené oblasti. Dovolím si tedy na závěr svého posudku být taktéž metaforický: Text Denisy Belzové se na čtenáře valí jako řeka s mnoha meandry, ostrůvky, hlubinami, mělčinami i slepými rameny. Vzhledem k šíři a mohutnosti toku si jej troufám doporučit k obhajobě, přestože jsem vznesl řadu kritických připomínek. Disertační práce splňuje zákonné podmínky a bude-li úspěšně obhájena, doporučuji udělení titulu PhD.

Datum a podpis oponenta:

V Olomouci dne 7. 9. 2015

Doc. Mgr. Vladimír Havlík